

เสียงวรรณยุกต์ไทวาทบ้านฟักแพนและไทวาทบ้านห้วยยองเมืองแอต แขวงหัวพัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Tones of Tai Wat, Ban Fukfan and Tai Wat, Ban Huoyong, Et District,
Houaphanh Province, Laos PDR

ศศิธร อ่อนเหลา
Sasithorn Onlao

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์ไทวาทบ้านฟักแพนและไทวาทบ้านห้วยยองเมืองแอต สปป.ลาว ผลการศึกษาดังนี้

เสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทวาทบ้านฟักแพน มีทั้งหมด 6 เสียงดังนี้ 1. กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น 2. กลาง-ระดับ 3. กลางค่อนข้างสูง-เลื่อนขึ้น 4. กลาง-ตก 5. กลางค่อนข้างสูง-ระดับ 6. กลางค่อนข้างต่ำ-เลื่อนขึ้น เสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทวาทบ้านห้วยยอง มีทั้งหมด 5 เสียงดังนี้ 1. กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น 2. กลาง-ระดับ 3. กลางค่อนข้างต่ำ-เลื่อนขึ้น 4. กลางค่อนข้างสูง-ระดับ 5. กลาง-ขึ้น

การรวมและแยกของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทวาทบ้านฟักแพนและภาษาไทวาท บ้านห้วยยอง มีการแยกหน่วยเสียงวรรณยุกต์และการรวมเสียงวรรณยุกต์ดังนี้ ภาษาไทวาทบ้านฟักแพนมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A1-234 และ BCDLDS123-4 มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ใน A234=B123 C123=DS4 C4=DL, DS123 ส่วนภาษาไทวาทบ้านห้วยยองมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A1-234 B, DS1234 และ C123-4 มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ A234=B1234=C123 และ DL123=DS1234

คำสำคัญ : ไทดำ, เสียงวรรณยุกต์ภาษาตระกูลไท, ไทวาท, ไทดำเมืองวาท

ABSTRACT

This article aims to study tones of Tai Wat, Ban Fukfan and Tia Wat, Ban Huoyong, Et District, Houaphanh Province, Laos. The study shows that

Tai Wat living in Ban Fukfan has 6 tones, namely, 1. Midlow-rising 2. mid-level 3. Midhigh-rising 4. mid-falling 5. Midhigh-level 6. Midlow-rising, and there are five tones of Tai Wat in Ban Huoyong, namely, 1. Midlow-rising 2. mid-level 3. Midlow-rising 4. Midhigh-level 5. mid-high.

There are tonal mergers and splits of Tai Wat, Ban Fukfan and Tia Wat, Ban Huoyong –Tai Wat, Ban Fukfan has tonal splits in A1-234 and BCDLDS123-4; and tonal mergers in A234=B123, C123=DS4, and C4=DL, DS123. However, Tai Wat, Ban Huoyong has tonal splits in A1-234 B, DS1234 and C123-4; and tonal mergers in A234=B1234=C123 and DL123=DS1234.

Keywords : Tai Dam, Tai Tones, Tai Wat, Wat District

บทนำ

แขวงหัวพัน สปป.ลาว มีหลายเมืองที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทอาศัยอยู่ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ต่อมาเมืองเชียงได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 เมือง ได้แก่ เมืองเชียงค้อ เมืองสบเบาและเมืองแอต เขตแขวงหัวพันที่ติดชายแดนเวียดนามและมีแม่น้ำมาที่ไหลจากเวียดนามผ่านเมืองทั้งสามและออกสู่ทะเลที่เวียดนามแม่น้ำมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในฐานะที่เป็นเส้นทางการอพยพจากสิบสองจุไทยมาที่เมืองเชียงค้อ เมืองสบเบาและเมืองแอตและกระจายอยู่ทั่วบริเวณหัวพันทั้งห้าทั้งหก บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ได้กล่าวถึงเมืองต่างๆในแขวงหัวพัน ว่า(2547: 90) “เหตุที่เมืองจำเริญถูกเรียกเป็นแขวงหัวพัน แทนที่จะเรียกแขวงจำเริญนั้น เดิมหัวเมืองต่างๆ ซึ่งเรียกกันว่าหัวพันทั้งห้าทั้งหกนั้น สมัยก่อนมีเมืองรวมอยู่คือ 1) เมืองหัวเมือง 2) เมืองจำเริญ 3) เมืองจำไ้ 4) เมืองซอน 5) เมืองซุย นามเมืองเหล่านี้ยังอยู่ในแขวงหัวพันหรือเมืองจำเริญอย่างครบถ้วน”

ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าได้อธิบายว่า ไทวาดบ้านพักแพนและบ้านห้วยยองอพยพมาจากเมืองเียนเจา แขวงจีนลา ประเทศเวียดนาม เพื่อหาพื้นที่ทำกิน จึงได้อพยพเรื่อยมา เนื่องจากการเดินระหว่างลาวกับเวียดนามนั้นเป็นไปอย่างสะดวก เมื่อมาถึงหมู่บ้านในปัจจุบัน จึงได้สร้างที่อยู่อาศัยและขยายพื้นที่จนกลายเป็นหมู่บ้าน ในเขตเมืองแอต แขวงหัวพันบ้านห้วยยองอยู่ติดกับบ้านพักแพนทางทิศตะวันออก กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสองหมู่บ้าน เรียกตนเองว่า “ไทวาด” เพราะเรียกตามชื่อเมืองเดิมก่อนอพยพมา

แม้จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 2 หมู่บ้าน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทวาดและอพยพมาจากเมืองเดียวกัน แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตคือระบบเสียงวรรณยุกต์มีความแตกต่างกัน จึงเป็นที่มาของการศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์และการศึกษาเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทวาดทั้งสองหมู่บ้าน

จุดประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทวาดบ้านพักแพนและไทวาดบ้านห้วยยองเมืองจำเริญ แขวงหัวพัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทวาดบ้านพักแพนและไทวาดบ้านห้วยยองเมืองจำเริญ แขวงหัวพัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์

- เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบเสียงวรรณยุกต์ของกลุ่มภาษาตระกูลไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้

2. รวบรวมรายการคำศัพท์สำหรับเก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ จำนวน 60 คำ ของ วิลเลียม เจ. เกต-นีย์ จากบทความเรื่อง “ A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects ” ในหนังสือ Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager (กาญจนา คุ้มณะศิริ. 2524 :4-5 อ้างอิงจาก William J. Gedney. 1972)

กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดในการศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์โดยการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยรายการคำศัพท์สำหรับเก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์จำนวน 60 คำ ของ วิลเลียม เจ. เกต-นีย์ จากบทความเรื่อง “ A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects ” ในหนังสือ Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager(กาญจนา คุ้มณะศิริ. 2524 :4-5 อ้างอิงจาก William J. Gedney. 1972) เพื่อทดสอบระบบเสียงวรรณยุกต์ นอกจากนั้นผู้วิจัย

ยังได้นำเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมซึ่งประกอบด้วยการรวมและการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม เพื่อศึกษาการแยกของเสียงวรรณยุกต์ของทั้ง 2 กลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รายการคำศัพท์รายการคำศัพท์จากงานของวิลเลียม เจ. เกดนี จากบทความเรื่อง “ A Checkedlist for Determining Tones in Tai Dialects ” ในหนังสือ Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager(กาญจนา คุวัฒนะศิริ. 2524 :4-5 อ้างอิงจาก William J. Gedney. 1972)

2. ภาพคำศัพท์โดยอิงตามรายการคำศัพท์ในข้อที่ 1

3. เครื่องบันทึกเสียงดิจิทัล

4. เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการจัดทำ

ฐานข้อมูล

5. โปรแกรมวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์

praat

ลักษณะการแต่งกายชายและหญิงไทวาดบ้านฟักแพน
และบ้านห้วยยอง

ผลการศึกษา

ภาษาไทวาดบ้านฟักแพน

ภาษาไทวาดบ้านฟักแพนปรากฏเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

A	B	C	DL	DS
ว.1				
ว.2	ว.2	ว.4	ว.5	ว.5
	ว.3	ว.5	ว.6	ว.4

ภาพประกอบ 1 แสดงเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทวาดบ้านฟักแพน

จากภาพประกอบ 1 อธิบายลักษณะเสียงวรรณยุกต์ของไทวาทบ้านพักแพน มีทั้งหมด 6 เสียงดังนี้

1. กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น
2. กลาง-ระดับ
3. กลางค่อนข้างสูง-เลื่อนขึ้น
4. กลาง-ตก
5. กลางค่อนข้างสูง-ระดับ
6. กลางค่อนข้างต่ำ-เลื่อนขึ้น

ภาษาไทวาทบ้านห้วยยอง

ภาษาไทวาทบ้านห้วยยองปรากฏเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

A	B	C	DL	DS
ว.1	ว.2	ว.2	ว.4	ว.4
ว.2				
		ว.3	ว.5	

ภาพประกอบ 2 แสดงเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทวาทบ้านห้วยยอง

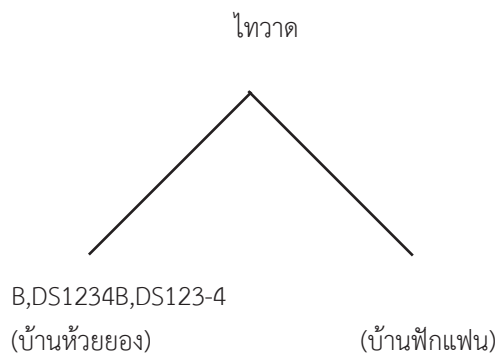
จากภาพประกอบ 2 อธิบายลักษณะเสียงวรรณยุกต์ไทวาทบ้านห้วยยอง มีทั้งหมด 5 เสียงดังนี้

1. กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น
2. กลาง-ระดับ
3. กลางค่อนข้างต่ำ-เลื่อนขึ้น
4. กลางค่อนข้างสูง-ระดับ
5. กลาง-ขึ้น

การเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทดำเมืองวาดบ้านพักแพนและบ้านห้วยยอง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไททั้ง 2 ถิ่น คือ ภาษาไทวาทบ้านพักแพน ภาษาไทวาทบ้านห้วยยอง ปรากฏดังนี้

แผนภูมิแสดงการแยกของเสียงวรรณยุกต์

การเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์

การเปลี่ยนแปลงร่วมกันของลักษณะการแยกหรือรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นเกณฑ์ที่สำคัญเกณฑ์หนึ่งที่สามารถใช้ในการจัดกลุ่มภาษาไทถิ่น Fang Kuei Li (1977:35) ได้สืบสร้างวรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษาตระกูลไทไว้ 4 เสียง คือ วรรณยุกต์ดั้งเดิม

*A,*B,*C ปรากฏในพยางค์เป็น และ *D ในพยางค์ตาย ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยถิ่นต่างๆ ทำให้เสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเกิดการแยกเสียง (split) และการรวมเสียง (merger) ภาษาไทยถิ่นต่างๆ ในปัจจุบัน ภาษาไทยถิ่นที่ศึกษา มีการแยกเสียงและรวมเสียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การแยกเสียงวรรณยุกต์

1) ช่อง A มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ 1 ลักษณะ ดังนี้

*A A1-234 กล่าวคือ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่างเสียงพยัญชนะดั้งเดิมกักไม่ก้อง มีกลุ่มลม เสียงไม่ก้องต่อเนื่อง และเสียงกักไม่ก้องไม่มีกลุ่มลม เสียงกักที่เส้นเสียง เสียงก้อง ภาษาที่มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ลักษณะ ได้แก่ ภาษาไทวาดบ้านฟักแพน และภาษาไทวาดห้วยยอง

2) ช่อง B มีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ 2 ลักษณะ ดังนี้

*B B1234 กล่าวคือ ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่างเสียงพยัญชนะดั้งเดิมกักไม่ก้อง มีกลุ่มลม เสียงไม่ก้องต่อเนื่อง เสียงกักไม่ก้องไม่มีกลุ่มลม เสียงกักที่เส้นเสียงและเสียงก้อง ภาษาที่มีการแยกของวรรณยุกต์ลักษณะนี้ ได้แก่ ไทวาดบ้านห้วยยอง

*B B123-4 กล่าวคือ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่างเสียงพยัญชนะดั้งเดิมกักไม่ก้องมีกลุ่มลม เสียงไม่ก้องต่อเนื่อง เสียงกักไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม เสียงกักที่เส้นเสียงและเสียงก้อง ภาษาที่มีการแยกของเสียงวรรณยุกต์ลักษณะนี้ ได้แก่ ภาษาไทวาดบ้านฟักแพน

3) ช่อง C มีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ 1 ลักษณะ ดังนี้

*C C123-4 กล่าวคือ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่างเสียงพยัญชนะดั้งเดิมกักไม่ก้อง มีไม่มีกลุ่มลม เสียงกักที่เส้นเสียงและเสียงก้อง ภาษาที่มีการแยกของเสียงวรรณยุกต์ลักษณะนี้ ได้แก่ ไทวาดบ้านฟักแพน ไทวาดบ้านห้วยยอง

4) ช่อง DS มีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ 2 ลักษณะ ดังนี้

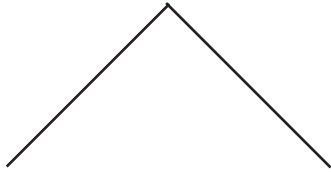
*D DS1234 กล่าวคือ ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่างเสียงพยัญชนะดั้งเดิมกักไม่ก้อง มีกลุ่มลม เสียงไม่ก้องต่อเนื่อง และเสียงกักไม่ก้องไม่มีกลุ่มลม เสียงกักที่เส้นเสียง เสียงก้อง ภาษาที่มีการแยกของวรรณยุกต์ลักษณะนี้ ได้แก่ ภาษาไทวาดบ้านห้วยยอง

*DDS123-4 กล่าวคือ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่างเสียงพยัญชนะดั้งเดิมกักไม่ก้อง มีกลุ่มลม เสียงไม่ก้องต่อเนื่อง เสียงกักไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม เสียงกักที่เส้นเสียงและเสียงก้อง ภาษาที่มีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ลักษณะนี้ ได้แก่ ภาษาไทวาดบ้านฟักแพน

ปรากฏการดังกล่าว ภาษาไทยถิ่นทั้ง 2 ถิ่น มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เหมือนและต่างกัน ทั้งนี้สามารถจำแนกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง (tripartition) กลุ่มนี้มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมเป็นเสียงกักไม่ก้องมีกลุ่มลม และเสียงไม่ก้องต่อเนื่อง และเสียงกักไม่ก้องไม่มีกลุ่มลมและเสียงกักที่เส้นเสียงและเสียงก้อง

ดังนั้นจึงสามารถใช้เกณฑ์การแยกเสียงดั้งเดิมเป็น 3 ทาง (tripartition) และการแยกของเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันของภาษาไทวาดบ้านฟักแพน และไทวาดบ้านห้วยยองในช่อง B และ DS สามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์การจำแนกกลุ่มภาษาได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

tripartition

A1-234	A1-234
B1234	B123-4
C123-4	C123-4
DS1234	DS123-4
(ไทวาดบ้านห้วยยอง)	(ไทวาดบ้านฟักแพน)

2. การรวมเสียงวรรณยุกต์

จากการวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์ใน ภาษาไทวาดบ้านห้วยยองและไทวาดบ้านฟักแพน สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาษาไทวาดบ้านห้วยยองมีการรวมเสียง วรรณยุกต์ ดังนี้ $A234=B1234=C123$ และ $DL123=DS1234$

ภาษาไทวาดบ้านฟักแพน มีการรวมเสียง วรรณยุกต์ ดังนี้ $A234=B123$ $C123=DS4$ $C4=DL,DS123$

สรุปผล

เสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทวาดบ้านฟักแพน มีทั้งหมด 6 เสียงดังนี้ 1. กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น 2. กลาง-ระดับ 3. กลางค่อนข้างสูง-เลื่อนขึ้น 4. กลาง-ตก 5. กลางค่อนข้างสูง-ระดับ 6. กลางค่อนข้างต่ำ-เลื่อนขึ้น เสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทวาดบ้านห้วยยอง มีทั้งหมด 5 เสียงดังนี้ 1. กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น 2. กลาง-ระดับ 3. กลางค่อนข้างต่ำ-เลื่อนขึ้น 4. กลางค่อนข้างสูง-ระดับ 5. กลาง-ขึ้น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไททั้ง 2 ถิ่น คือ ภาษาไทวาดบ้านฟักแพน ภาษาไทวาดบ้านห้วยยอง ปรากฏดังนี้ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เหมือนและต่างกัน สามารถจำแนกเสียง

วรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง (tripartition) กลุ่มนี้มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมเป็นเสียงกักไม่ก้องมีกลุ่มลมและเสียงไม่ก้องต่อเนื่องและเสียงกักไม่ก้องไม่มีกลุ่มลมและเสียงกักที่เส้นเสียงและเสียงก้อง

การรวมและแยกของหน่วยเสียง

วรรณยุกต์ของภาษาไทวาดบ้านฟักแพน และภาษาไทวาดบ้านห้วยยอง มีการแยกหน่วยเสียงวรรณยุกต์ออกเป็น 3 ทางและการรวมเสียงวรรณยุกต์สรุปได้ดังนี้ ภาษาไทวาดบ้านฟักแพนมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A1-234 และ BCDLDS123-4 มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ใน $A234=B123$ $C123=DS4$ $C4=DL,DS123$ ส่วนภาษาไทวาดบ้านห้วยยองมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A1-234 B,DS1234 และ C123-4 มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ $A234=B1234=C123$ และ $DL123=DS1234$

บรรณานุกรม

จินตนา ศูนย์จันทร์. (2539). การศึกษาวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาผู้ไทย อำเภอพรหมณานิคม จังหวัดสกลนคร : ศึกษาเฉพาะกรณีเปรียบเทียบคำศัพท์ของคนสามระดับอายุ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.,

ปราณี กุลละวณิชย์. (2527). ภาษาไทยเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., (2543). ภาษาไทเหนือ. กรุงเทพฯ : โครงการศึกษาวิจัยกลุ่มชาติพันธุ์ไทย - กะไต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2541). การศึกษาเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ลาว” คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท” ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ อม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2546). การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ : กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว. วิทยานิพนธ์ อต. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุทธชาติ โปธิบาล และ ธนานันท์ ตรงดี. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องสถานะของภาษาตากใบในภาษาไทยถิ่น (โครงการระยะที่ 1). ปัตตานี : สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รัชณี เสนีย์ศรีสันต์. (2525). การศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวน มาบปลาเค้าของผู้พูดที่มีอายุต่างกัน. วิทยานิพนธ์ อม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งวิมล ปินตาสะอาด. (2547). พัฒนาการของวรรณยุกต์ *B และ *C ในภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้. วิทยานิพนธ์ อม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์. (2523). ภาษาล้านตระกูลไทย. นครปฐม : สถาบันภาษาและศิลปวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2520). ภาษาผู้ไท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2547). แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุนทราภรณ์ ลาวล้านช้าง. (2005). บันดาชนเผ่าในสปป.ลาว. มปท.: กมนชนเผ่า., (ภาษาลาว).
- Brown, J. Marvin. (1985). *From Ancient Thai to Modern Dialects*. Bangkok : White Louts.
- Chamberlain, James R. (1975). “A new look at the history and classification of Tai languages”. in Jimmy G. Harris and James R. Chamberlain (eds). *Studies in Tai Linguistics in Honour of Willaim G. Gedney*. P.49 - 66. Bangkok : Central Institute of English.
- _____. (1984). “The Tai Dialects of Kham mouan Province : Their diversity and Origins,” in *Language Academic*. p. 62 – 95. Bangkok : ChulalongkornUniverssity Press.
- Gedney, William J. (1964). *A comparative Tai wordlist*. Michigan : University of Michigan, n.d.
- _____. (1964). “A comparative sketch of White Black and Red Tai,” in *The Social Science Review*, p. 1 - 47. Bangkok.
- _____. (1972). A checklist for determining tones in Tai dialects. In M.Estellie Smith (ed). *Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager*. P. 423 – 437. The Hague : Mouton.

_____. (1989). William J. Gedney's South-western Tai dialects glossaries, texts, and translation. Thomas J. Hudak (ed.) **Selected Papers on Comparative Tai Studies : Michigan papers on South and Southeast Asian**, Center for South and Southeast Asian Studies, number 42.

LertdowSayankena. (1985). **Verb in Phutai : A Lexicase Analysis**. Doctoral Dissertation, Hawaii : The University of Hawaii,.

Li, Fang – Kuei. (1966). The relationship between tones and initials in Tai. In Norman H. Zide (ed.), **Studies in Comparative Austro - Asiatic Linguistics**, 82 - 88.

_____. (1977). **A Handbook of Comparative Tai**. Honolulu : The University Press of Hawaii.